

Utbildningsdepartementet
103 33
Stockholm

Stockholm
2025-09-19

Vår referens
Diana Vasiliou

Dnr
U2025/01339

Remissyttrande

En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma

Företagarna har beretts möjlighet att inkomma med ett remissyttrande om den angivna promemorian. Nedan följer våra synpunkter.

Förslaget i korthet

Utredaren har fått i uppdrag att lämna förslag på en särskild ersättningsmodell som stärker universitetens och högskolornas incitament att erbjuda utbildningar för yrkesverksammas vidareutbildning och omställning. Syftet har varit att möta arbetsmarknadens förändrade kompetensbehov, med särskild hänsyn till den privata sektorn, inom ramen för befintliga ekonomiska ramar.

Utredningen konstaterar att nuvarande ersättningssystem inte ger tillräckliga incitament för lärosäten att utveckla korta, flexibla och arbetsmarknadsrelevanta utbildningar. Det föreslås därför en ny ersättningsmodell med två huvudsakliga delar:

1. En särskild ersättning för korta fristående kurser på deltid, riktade till yrkesverksamma, som möjliggör hög kvalitet även vid begränsat antal deltagare.
2. En omfördelningsmodell av anslag mellan lärosäten för att stimulera utveckling av nya utbildningar och bättre utnyttja befintlig kompetens.

Förslaget bygger på att livslångt lärande är avgörande för Sveriges konkurrenskraft i en arbetsmarknad präglad av teknisk utveckling, globalisering och demografiska utmaningar. Utredningen bedömer att cirka fem procent av det totala utbildningsanslaget på sikt bör användas för detta ändamål. Det innebär en kraftig utbyggnad av korta, behovsanpassade kurser för yrkesverksamma. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Företagarnas inställning

Företagarna delar utredningens övergripande bedömning att det existerande resurstilldelningssystemet för högre utbildning saknar tillräckliga incitament för att möta arbetsmarknadens behov av fort- och vidareutbildning för yrkesverksamma. Behovet av ett livslångt lärande motiverar därför en ny reform.

Vi tillstyrker delvis de framlagda förslagen och vill särskilt framhålla följande punkter:

1. Införandet av en särskild ersättningsmodell

Vi ställer oss positiva till förslaget om en särskild ersättningsmodell som minskar den ekonomiska risken för lärosäten att utveckla specialiserade utbildningar för mindre studentgrupper. Modellen riktas mot korta fristående deltidskurser om 1,5–5,5 högskolepoäng och innebär en garanterad minimiersättning för kurser med minst åtta studenter. Ersättningen är oberoende av studentantal och prestationsgrad, vilket skapar ökad förutsägbarhet. Vidare differentieras ersättningsnivåerna utifrån utbildningens faktiska kostnader, snarare än ämnesområde, och medel kan även användas för utveckling av nya kurser. Detta skapar bättre förutsättningar för ett flexibelt och arbetslivsanpassat utbildningsutbud.

2. Modell för omfördelning av anslag

För att ytterligare främja en dynamisk anpassning av utbildningsutbudet stödjer vi förslaget om en modell för omfördelning av anslag mellan lärosäten. Att omfördelningen baseras på både volymen utbildning för yrkesverksamma och antalet utfärdade examina bedöms skapa en balanserad styrning mot arbetsmarknadsrelevans.

Förslagets inverkan på småföretag

Vi noterar utredningens bedömning att förslagen, inom befintliga ekonomiska ramar, kan leda till en ökning av antalet anpassade kurser för yrkesverksamma och en omprioritering av resurser mot ämnesområden med stor efterfrågan. I detta kan den föreslagna modellen vara till nytta för småföretag. Genom att stimulera ett utbud av korta, flexibla och nischade kurser blir kompetensutveckling mer tillgänglig för företag som saknar tid och resurser för längre utbildningsinsatser. Småföretag kan snabbare anpassa sin personals kompetensutvecklingsbehov, vilket stärker deras konkurrenskraft. Ersättningen för kursutveckling i samverkan med näringslivet öppnar även för att utbildningar kan skräddarsys för specifika branschbehov, vilket är särskilt värdefullt för småföretag i nischade sektorer.

Emellertid ser vi en risk att lärosätena i första hand prioriterar samverkan med större företag som har mer etablerade strukturer för kompetensutveckling. Småföretagens verklighet, där både tid och resurser kan vara en bristvara, behöver därför särskilt beaktas. Småföretagens behov riskerar genom nuvarande utredning att inte få samma genomslag i utformningen av kursutbudet. Vidare kan den administrativa bördan för att delta i samverkansprocesser bli betungande för småföretag med begränsade personalresurser.

Avgörande för modellen i sin helhet är således att säkerställa att småföretagens kompetensutvecklingsbehov tas i beaktande. Mot bakgrund av detta föreslår vi följande anpassningar:

- Inför ett särskilt stöd inom ersättningsmodellen för lärosäten som utvecklar kurser i direkt samverkan med småföretag eller deras branschorganisationer.
- Uppmuntra och stöd utvecklingen av digitalt tillgängliga plattformar och nätverk där småföretag enkelt kan signalera sina kompetensbehov och delta i utformningen av kurser utan omfattande administrativa insatser.
- Säkerställ att regionala aktörer, såsom företagarorganisationer, ges en aktiv roll i att aggregera och förmedla småföretagens kompetensbehov till lärosätena. Detta kan bidra till att skapa ett kursutbud som är relevant för den lokala arbetsmarknaden.

Vi avstyrker emellertid de förslag som syftar till att anpassa den nya ersättningsmodellen till omställningsstudiestödets regelverk. Omställningsstudiestödet utgör enligt vår bedömning en felriktad prioritering av offentliga medel, där subventioner riktas mot individer som redan har en stark ställning på arbetsmarknaden. Att utforma den nya ersättningsmodellen för att vara kompatibel med detta stöd riskerar att cementera en ineffektiv resursanvändning och styra utbildningsutbudet mot en begränsad målgrupp, snarare än att möta de breda och verkliga kompetensbehoven på hela arbetsmarknaden. Den nya modellen bör i stället utformas för att vara flexibel och marknadsdriven, oberoende av de specifika begränsningar som omställningsstudiestödet medför.

Sammanfattningsvis anser vi att utredningens förslag, med de justeringar som föreslagits för att bättre möta småföretagens behov, utgör en väl avvägd reform som har potential att stärka Sveriges konkurrenskraft genom ett mer ändamålsenligt system för livslångt lärande.

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Diana Vasiliou
Utbildningspolitisk expert
Företagarna